

4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/73-1-7>

УДК 332.122:338.43:330.322

Герасимчук В.Г.

аспірант,

Вінницький національний аграрний університет

Herasymchuk Vasyi

Vinnitsia National Agrarian University

СТАН ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Актуальність теми виправдовується низкою соціально-економічних факторів, які потребують невідкладних заходів для підтримки та стимулювання розвитку сільських територій. У статті розглядається поняття «сільські території» та їх роль інвестицій у їх розвитку, що проявляється у розвитку сільського господарства та сільської економіки, забезпеченні продовольчої безпеки, у скороченні міграції сільського населення, екологічних та економічних перевагах. Здійснено оцінку динаміки капітальних інвестицій в сільське господарство України та співвідношення капітальних інвестицій за джерелами фінансування. Розвиток сільських територій вбачаємо за рахунок використання економічного потенціалу та наявних ресурсів (в тому числі інвестицій) на тій чи іншій території. Сільські території стикаються з проблемами недостатнього фінансування для впровадження новітніх технологій, модернізації та розбудови інфраструктури та підтримки сільськогосподарських підприємств як основних роботодавців на селі. Зроблено висновки, що з метою збільшення ефективності функціонування сільського господарства як основи розвитку сільських територій України важливо формувати ефективну стратегію, направлену на реалізацію проєктів розвитку та впровадження інновацій, застосовуючи невикористаний потенціал розвитку територій та різноманітні фінансові інструменти, зокрема інвестиції.

Ключові слова: сільські території, інвестиції, інвестування, капітальні інвестиції, потенціал розвитку.

Постановка проблеми. Досліджувана проблема-тика публікації полягає у відсутності достатніх інвестиційних ресурсів для забезпечення сталого розвитку сільських територій, що призводить до зниження економічного потенціалу, низької якості життя сільських мешканців та подальшого зростання міграційних процесів.

Актуальність теми дослідження пов'язуємо з необхідністю розвитку сільських територій за рахунок використання економічного потенціалу та наявних ресурсів (в тому числі інвестицій) на тій чи іншій території. Сільські території стикаються з проблемами недостатнього фінансування для впровадження новітніх технологій, модернізації та розбудови інфраструктури та підтримки сільськогосподарських підприємств як основних роботодавців на селі.

Проблематикою дослідження є соціально-економічний стан сільських територій, що спричиняє відтік робочої сили та зниження якості життя населення. Від-

сутність перспективних робочих місць та недостатня доступність освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг призводять до масової міграції сільського населення до міст. Це негативно впливає на демографічну ситуацію в сільських регіонах, а також призводить до втрати кваліфікованих кадрів та зниження людського потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку сільських територій розглядаються в працях: Костюченко Д.Л. [1], Кустрич Л.О. [5], Макарова М.О. [6], Томашук І.В. [9], Козир Т.О. [10] та ін. Незважаючи на це, розвиток сільських територій залишається актуальною темою особливо в контексті залучення інвестицій.

Формулювання цілей статті. Дослідити стан залучення інвестицій в сільське господарство як основу розвитку сільських територій України та запропонувати шляхи його активізації.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняні науковці поняття «сільські території» тлумачать як складну багатофункціональну природну, соціально-економічну й виробничо-господарську систему з властивими їй кількісними, структурними, природними й іншими характеристиками [1].

Законом України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» дається визначення «сільська місцевість» – території, що знаходяться за межами міст і є переважно зонами сільськогосподарського виробництва та сільської забудови [2].

На нашу думку, сільська територія – це організаційно-територіальна одиниця самоврядування, що знаходиться поза міськими населеними пунктами, має межі, історичний досвід, традиції і культуру, включає в себе наявні природні ресурси, інфраструктуру, характеризується економічним потенціалом розвитку залежно від специфіки певної території, розкриття якого залежить від дій та ініціатив сільського населення за реальної підтримки держави [3].

Що стосується економічної категорії «інвестиції», то відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» – це є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект [4].

У широкому сенсі інвестиції забезпечують механізм, необхідний для фінансування, росту і розвитку економіки країни. Кустріч Л.О. при визначенні терміну «інвестиції» пропонується таке його трактування: інвестиція – це капітал у будь-якій формі та вигляді, вкладений на встановлений термін власником чи уповноваженою установою в об'єкти чи суб'єкти національної економіки з метою досягнення визначених цілей [5].

Роль інвестування сільських територій України проявляється у розвитку сільського господарства та сільської економіки, забезпеченні продовольчої безпеки, у скороченні міграції сільського населення, екологічних та економічних перевагах (табл. 1).

Інвестиції в сільське господарство мають свої особливості. Вони проявляються в тому, що поряд з вкладенням капіталу в об'єкти результатів праці людини, як в інших галузях економіки, в сільському господарстві вони здійснюються ще і в об'єкти природи, що при інших рівних умовах робить їх діяльність більш капіталомісткою з тривалим терміном окупності та високими ризиками, оскільки природа живе за своїми законами, управління якими сьогодні або неможливо, або дорого [6].

Здійснюючи оцінку динаміки капітальних інвестицій в сільське господарство України можна зробити такі висновки, що в період з 2017 по 2021 рр. капітальні інвестиції в сільське господарство мали тенденцію до зниження. Періодичні коливання показників можуть бути пов'язані з різними економічними та політичними чинниками, такими як зміни урядової політики, економічна нестабільність, зміни в світових ринкових умовах та інші фактори. Низький рівень капітальних інвестицій стримує розвиток сільського господарства, обмежує можливості модернізації виробництва, підвищення продуктивності тощо (рис. 1) [7].

Взагалі інвестиційні ресурси розвитку громад охоплюють ресурси, залучені до місцевої економіки для створення нових активів. Інвестиційні ресурси можуть перебувати як у приватній власності, так і повністю або частково в комунальній. Також є сенс виділити інвестиційні ресурси, які безпосередньо контролює муніципалітет, тобто ті, які здійснюються за кошти місцевих бюджетів, а також підприємствами й організаціями комунальної форми власності [8].

Але важливо відзначити що основним джерелом фінансування підприємств аграрного сектора економіки впродовж тривалого періоду часу залишаються власні кошти. За останні роки цей показник перевищує 90%. Кредити банків та інші позики у структурі джерел фінансування капітальних інвестицій становили менше 10% від їх загального обсягу. Підвищення рівня інвестиційної привабливості сільського господарства зумовлено переважно розпочатим зростанням цін на сільськогосподарську продукцію [9].

Таблиця 1

Роль інвестування для сільських територій

Роль	Характеристика
Розвиток сільського господарства	Інвестиції в розвиток сільського господарства та агропромислове виробництво необхідні для зростання потенціалу аграрного сектора шляхом запровадження інноваційних технологій, розвитку інфраструктури на сільських територіях.
Забезпечення продовольчої безпеки	Інвестиції в сільське господарство сприятимуть збільшенню агропромислового виробництва та сприятимуть забезпеченню продовольчої безпеки на національному та світовому рівні
Розвиток сільської економіки	Залучення інвестицій в сільські території сприятиме розвитку сільської економіки та економічного зростання.
Скорочення міграції сільського населення	Залучення інвестицій в сільські території допоможе створити привабливіші умови для якісного життя сільських мешканців, зменшуючи міграцію
Екологічні та економічні переваги	Інвестиції в сільські території сприятимуть створенню природоохоронних зон, зеленого туризму та виробництву екологічно чистої продукції сільського господарства, що сприятиме збереженню природних ресурсів і економічному розвитку території та загалом зростання експортного потенціалу

Джерело: сформовано автором

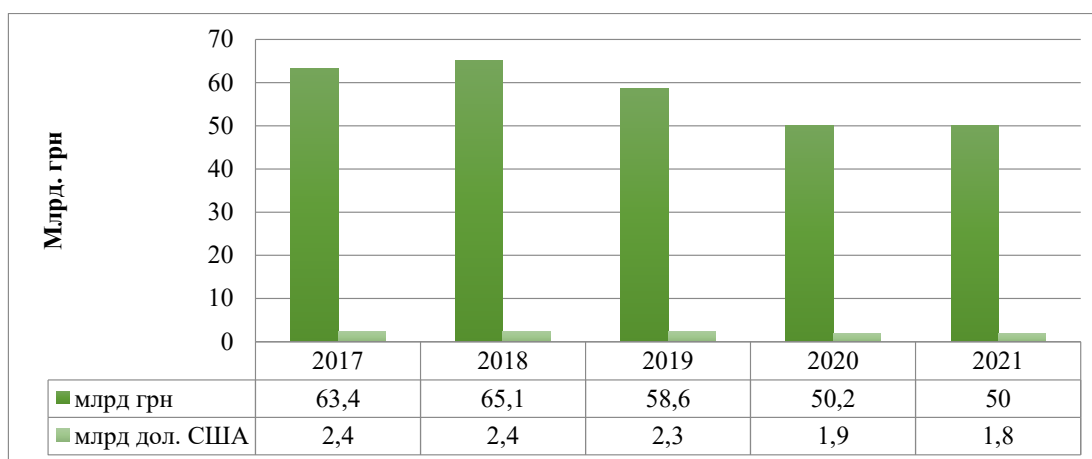

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій в сільське господарство України 2017–2021 рр.

Джерело: [7]

Таблиця 2

Співвідношення капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування, %

Джерела капітальних інвестицій	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення	Темп зростання
Власні кошти підприємств та організацій	69,2	68,6	-0,6	0,99
Кредити банків та інших позик	7,5	5	-2,5	0,67
Кошти державного та місцевого бюджетів	14,6	17,6	3	1,21
Кошти населення на будівництво житла	5,2	5,4	0,2	1,04
Кошти інвесторів - нерезидентів	0,5	0,1	-0,4	0,20
Інші джерела фінансування	3	3,3	0,3	1,10

Джерело: сформовано автором на основі статистичних даних [7]

Аналізуючи співвідношення капітальних інвестицій 2020–2021 рр. за джерелами фінансування, можна зробити висновок, що загальна тенденція показує зменшення капітальних інвестицій у сільське господарство України. Зменшення інвестицій з іноземних джерел впливає на розвиток сільського господарства. В той же час, збільшення фінансування з державного бюджету та інших джерел, яке ми спостерігаємо, забезпечує певну фінансову підтримку сільських територій (табл. 2).

З метою збалансування надходжень інвестицій відповідно джерел походження важливо мати відповідну стратегію – покроковий план реалізації проектів розвитку та впровадження інновацій з метою збільшення ефективності функціонування сільського господарства як основного локомотиву розвитку сільських територій України.

Козир Т.О. відзначила, що стратегічне планування розвитку територій застосовується на всіх рівнях влади. Але практичне застосування розроблених стратегій ускладнюється в зв'язку з комплексом нагальних потреб. А отже постає проблема суттєвого суклад-

нення практичної реалізації на конкретній території розробленої стратегії розвитку регіону або окремої його частини [10].

Вважаємо, що одним із основних подальших завдань державної політики має бути вдосконалення механізму інвестування розвитку сільських територій, що в сьогоденні умовах вимагає використання різних напрямків фінансування, в тому числі за рахунок іноземних інвестицій, грантів тощо.

Висновки. Отже, активізацію залучення інвестицій в сільське господарство ми розглядаємо як основу розвитку сільських територій. Стратегічне планування розвитку сільських територій є необхідним інструментом на всіх рівнях влади на основі заінтересованості всіх сторін, включаючи активізацію самих територіальних громад в пошуку використання економічного потенціалу розвитку територій. Також зростає роль формування сприятливого інвестиційного клімату для потенційних інвесторів, стимулювання приватних інвестицій в розвиток сільських територій..

Список літератури:

1. Костюченко Д.Л. Розвиток сільських територій в Україні: проблеми та перспективи. *Ефективна економіка*. № 4. 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=4&y=2017>.
2. Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text> (дата звернення: 18.05.2023).
3. Герасимчук В.Г. Теоретичні аспекти розвитку сільських територій в Україні: проблеми та шляхи вирішення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. 8 с. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-88>.

4. Закон України «Про інвестиційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 20.05.2023).
5. Кустрич Л.О. Особливості залучення інвестицій у сільське господарство: сучасний стан і тенденції розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 24. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2017/8.pdf.
6. Макаров М.О. Особливості реалізації інноваційної політики на регіональному рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № С. 27–29
7. Державна служба статистика України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ioz.htm (дата звернення: 21.05.2023).
8. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua> (дата звернення: 21.05.2023).
9. Томашук І.В. Інвестиційний потенціал сільських територій: основні аспекти розвитку. *Сталий розвиток економіки*. Міжнародний науково-виробничий журнал. 2018. № 11 С. 140–149.
10. Козир Т.О. Практичні аспекти стратегічного планування розвитку сільських територій. *Теорія та практика державного управління*. 2009. Вип. 3. С. 307–314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Тpdu_2009_3_46.

References:

1. Kostyuchenko D. (2017) Rozvytok silskyh terytoriy v Ukraini: problemy ta perspektyvy. [Development of rural areas in Ukraine: problems and prospects]. *Efektivna ekonomika*, No. 4. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=4&y=2017>.
2. Zakon Ukrainy «Pro silskohospodarsku doradchu diyalnist». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text>. (accessed 18.05.2023).
3. Herasymchuk, V. (2022). Theoretical aspects of development of powerful territories in Ukraine: problems and ways vision. *Economy and Society*, (45). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-88>.
4. Law of Ukraine "On Investment Activity". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>. (accessed 20.05.2023).
5. Kustrich L. (2017) Peculiarities of investment attraction in agriculture: current state and development trends. *Investments: practice and experience*. No. 24. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2017/8.pdf.
6. Makarov M. (2009) «Features of implementation of innovation policy at the regional level». *Investytsii: praktyka ta dosvid*, Vol. 8, pp. 27–29.
7. State Statistics Service of Ukraine. Available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ioz.htm. (accessed 21.05.2023).
8. Decentralization in Ukraine. Available at: <https://decentralization.gov.ua>. (accessed 21.05.2023).
9. Tomashuk I. (2018) Investytsiynyi potencial silskyh terytorii osnovni aspekty rozvytku. [Investment potential of rural territories: main aspects of development]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 11, pp. 140–149.
10. Kozyr T. (2009) Praktychni aspekty strategichnogo planuvania rozvytku silskyh terytorii. [Practical aspects of strategic planning for the development of rural areas]. *Teoriya ta praktyka dershavnoho upravlinya*, no. 3, pp. 307–314. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Тpdu_2009_3_46.

STRATEGY FOR ATTRACTING INVESTMENTS FOR THE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS OF UKRAINE

This article examines the concept of "rural territories" and their role in the economic development of Ukraine. It discusses the definition of rural territories, their characteristics, and significance. The analysis focuses on the role of investments in the development of rural territories, including agriculture, food security, local development, migration reduction, and environmental benefits. Utilizing data from the State Statistics Service of Ukraine, an analysis of investment inflows into agricultural and rural development is conducted. Based on the distribution of investments in various sectors of agriculture, an effective strategy is established to attract investments and stimulate the development of rural territories. The conclusions drawn from the analysis reaffirm the importance of attracting investments to achieve sustainable rural development and ensure economic growth. Furthermore, the article includes tables that provide additional information on the distribution of investments in different agricultural sectors and their impact on the socio-economic development of rural territories. These tables reinforce the obtained results and contribute to a better understanding of the researched topic. Overall, the article emphasizes the significance of investing in rural territories to stimulate economic growth, ensure food security, and foster sustainable development. The research also highlights an effective strategy for attracting investments in the development of rural territories based on an analysis of contributions to various agricultural sectors. Moreover, the article explores the challenges and opportunities faced by rural territories in Ukraine, highlighting the need for targeted investment in infrastructure, education, and technology to enhance their productivity and competitiveness. By examining the linkages between rural development and overall economic growth, the study underscores the potential of rural territories to serve as engines of economic transformation and regional development. The findings presented in this article contribute to the existing body of knowledge on rural development strategies and provide valuable insights for policymakers, investors, and stakeholders interested in promoting sustainable and inclusive economic development in Ukraine's rural areas.

Key words: rural areas, investment, investment, capital investment, strategy.